

IMMATERIEEL ERFGOED EN LOKAAL BELEID: LOKAAL ONDERNEMERSCHAP

Handmade in Brugge

Hoe kan immaterieel erfgoed het lokaal beleid versterken? En vice versa? In deze fiche leggen we de focus op Brugge. Met Handmade in Brugge heeft de stad zich definitief op de kaart gezet als “stad van de inspirerende makers”. Of hoe ambachtelijkheid, ondernemerszin en immaterieel erfgoed samenkomen en elkaar kunnen versterken. In deze fiche stellen we deze praktijk aan u voor, verkennen we welke rol de overheid speelt in dit voorbeeld en gaan we na welke lessen we eruit kunnen trekken.

KOOP HANDMADE IN BRUGGE!

10 REDENEN
OM HANDGEMAAKT
& LOKAAL TE KOPEN

☆☆ *je koopt iets uniek* ☆☆

JE WINT OP **PRIJS-KWALITEIT**

JE KOOPT IETS DAT MET **liefde** IS GEMAAKT

JE KOOPT **LOKAAL** EN VERKLEINT JE ECOLOGISCHE VOETAFDRIUK

JE KOOPT EEN **DUURZAAM** PRODUCT DAT VAAK LANGER MEEGAAT

je koopt niet alleen een **PRODUCT**, maar ook een *verhaal*

☆☆☆☆ JE KOOPT EEN **TRANSPARANT EN EERLIJK** PRODUCT

je kan **OP MAAT** de uitvoering vragen die jij wilt

je draagt bij tot het laten voortleven van ambachtelijke technieken en ons erfgoed

JE ONDERSTEUNT LOKALE ECONOMIE EN MAKERS

JE ONDERSTEUNT MAKERS VND JE TERUG OP HET STADSPLAN VAN HANDMADE IN BRUGGE

WWW.HANDMADEINBRUGGE.BE

GRATIS TE VERKRIJGEN IN DE INFOKANTOREN EN OP VERSCHILLENDE LOCATIES IN DE BINNENSTAD

Fotografie Alain Meessen (www.fotoplezier.be)

Handmade in Brugge, een programma rond vakmanschap in de stad

Context van het erfgoed en de acties

Heel wat monumenten en erfgoedsites in Brugge getuigen van de virtuositeit en het meesterschap van ambachtslui uit het verleden. De musea tellen schitterende kunstschaten die toeristen van over de hele wereld aantrekken.

Brugge is dan ook sinds vele eeuwen een stad waar het ambachtelijke maken floreert, al komt die invalshoek niet vaak aan bod.

In de 21e eeuw kennen deze vakmensen uitdagingen die hen haast ongemerkt uit de stad dreigen te verdrijven: hoge vastgoedprijzen, ontbrekende atelierruimte, oubollige beeldvorming over ambachten ...

Deze vaststelling vormde in 2013 de aanleiding voor een nieuw initiatief om het vakmanschap in de stad te versterken: Handmade in Brugge. Het zet zich in voor de ontwikkeling van een creatief en gunstig klimaat voor ambachtelijke ondernemers in Brugge.

Bij de opstart stelde het project zich als doel om een alternatieve verhaallijn te ontwikkelen voor Brugge en de stad te profileren als uitvalsbasis van baanbrekend vakmanschap, geworteld in een eeuwenoude traditie én tegelijk inzetend op het maken vandaag en in de toekomst. Naast de vermaarde monumenten en musea waarvoor toeristen van heinde en verre massaal afzakken naar de stad, wilde dit project ook actuele en levende erfgoedpraktijken in Brugge cultiveren: immaterieel erfgoed. Het wou zo nieuwe kansen en impulsen geven aan de ambachtelijke makers.

Het initiatief kwam van de toenmalige erfgoedorganisatie tapis plein. Na vijf jaar pionieren kwam Handmade in Brugge in 2017 onder de vleugels van cultuurhuis De Republiek.¹ Sindsdien zet het project extra in op innovatie, creatief ondernemerschap, duurzaamheid en maatschappelijke uitdagingen.

Samen met het brede makersnetwerk en vele andere spelers, en ondersteund via meerjarige subsidiëring vanuit het stadsbestuur, bouwt Handmade in Brugge bewust verder aan duurzame stadsontwikkeling, economie en toerisme, met aandacht voor wat leeft in de stad en dagelijks door vele handen lokaal gemaakt wordt.

Rol van het lokaal bestuur

► Actorrol (zelf organiseren en initiëren)

Het initiatief voor Handmade in Brugge lag aanvankelijk in het culturele middenveld, maar de stad is doorheen de jaren steeds meer van subsidiënt naar actieve partner geëvolueerd. De stad zet sinds 2017 strategisch mee in op het programma. Zo werd Handmade in Brugge ondertussen opgenomen in het meerjarenbeleid van de stad.

► Netwerkende rol (samenwerkingen aangaan of stimuleren)

Het stadsbestuur en de medewerkers van de diverse diensten stappen actief mee in samenwerkingen rond diverse acties.

► Dienstverlenende en faciliterende rol (adviseren en begeleiden, wegwijs maken, informeren en communiceren)

› Het Brugse stadsbestuur draagt zelf bij aan het programma Handmade in Brugge. Het verleent daarvoor zijn medewerking vanuit de verschillende stedelijke diensten (toerisme, economie, cultuur ...).

› De stad draagt ook bij aan de zichtbaarheid, impact en stedelijke profilering van Handmade in Brugge via inzet van communicatie.

► Regulerende rol ('gewenst' gedrag stimuleren via subsidies, verplichtingen of sensibiliseringsacties; 'ongewenst' gedrag afremmen via gebodsbepalingen)

Het Brugse stadsbestuur sluit een meerjarige overeenkomst af omtrent de uitrol van Handmade in Brugge, waarin de doelstellingen van het programma voor de volgende jaren omschreven worden, gekoppeld aan subsidies.

<p>Concrete aanpak</p>	<p>Handmade in Brugge omvat een hele set aan acties die inzetten op het ontwikkelen van een creatief en gunstig klimaat voor ambachtelijke ondernemers in de stad.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Communicatie, promotie, sensibilisering <ul style="list-style-type: none"> › Label Handmade in Brugge: jaarlijks reikt Handmade in Brugge labels uit aan Brugse makers die uitblinken in hun ambacht. › Stadsgids: met de Handmade in Brugge stadsgids kan u de verschillende makers en ateliers ontdekken. ▶ Inzet op actuele en maatschappelijke uitdagingen: duurzaam ondernemen en duurzaam consumeren <ul style="list-style-type: none"> › Handmade in Brugge trekt volop de kaart van sensibilisering voor maatschappelijke uitdagingen en nieuwe trends, bijvoorbeeld met tentoonstellingen en projecten over duurzaam ontwerpen en dito materialen. Zo kunnen makers experimenteren met nieuwe materialen zoals zalmleer, draf als restproduct bij het bierbrouwen, vegetarisch leer, algenverf, enzovoort. › Handmade in Brugge sensibiliseert ook het publiek om lokaal gemaakte producten te kopen of te consumeren, o.m. via acties rond communicatie en verkoop. ▶ Netwerking en kruisbestuiving <p>Handmade in Brugge zet sterk in op netwerking en kruisbestuiving. Het bouwt aan een sterke community van makers. Maar het stimuleert ook nieuwe verbindingen en cross-overs met andere disciplines. Zo leren makers en industrie via de ‘Makersmatch’ elkaars praktijk beter kennen en werken ze samen aan een nieuw prototype.</p> ▶ Ondersteuning en kansen voor jonge makers <p>Samen met TURBO versterkt Handmade in Brugge het ondernemerschap in de stad door makers, jonge creatieve ondernemers en start-ups de nodige ondersteuning en kansen te bieden.</p> <ul style="list-style-type: none"> › Prijs Jonge Maker: met deze prijs krijgen makers die jonger zijn dan dertig een extra steuntje bij hun opstart, door hen te coachen in hun ondernemerschap én in ambachtelijke vaardigheden en technieken.
<p>Hoe kan de aard van de samenwerking tussen het lokaal bestuur en de gemeenschappen beschreven worden?</p>	<p>De stad faciliteert een onafhankelijke mediator/bemiddelaar (vzw) die ageert als bruggenbouwer en makelaar voor een ruime community van makers en de ontwikkeling van veelvoudige samenwerkingen hierrond.</p> <p>Handmade in Brugge ontwikkelt een gemeenschap van makers, met extra focus op jong en startend talent.</p> <p>De stad ondersteunt de organisatie van het netwerk via subsidies en een samenwerkingsovereenkomst met Handmade in Brugge, dat als werkingslijn ingebed zit in de werking van (onafhankelijke vzw) cultuurhuis De Republiek / vzw Stadsmakers.</p>

Evaluatie

- ▶ Handmade in Brugge is sinds 2013 uitgegroeid van pilootproject tot een breed verankerde (publiek-private) samenwerking in de stad, waarbij meerdere beleidsdomeinen betrokken zijn (cultuur, economie, toerisme, onderwijs ...).
- ▶ Het label Maker Handmade in Brugge dat sinds 2014 wordt uitgereikt, is tot een sterk merk uitgegroeid. Het heeft de zichtbaarheid van het ambachtelijk vakmanschap uit Brugge sterk verhoogd. Het staat tegelijk voor een netwerk van (in 2022 ruim 100) ambachtelijke ondernemers.
- ▶ Het is van grote meerwaarde dat Handmade in Brugge kan werken op grotere en complexere uitdagingen die individuele makers overstijgen zoals communicatie, ruimtebeleid, innovatie, enz.
- ▶ De (stereotiepe) toeristische beeldvorming van de middeleeuwse stad kreeg er een eigentijdse laag bij.
- ▶ De inzet op vakmanschap draagt bij aan een duurzaam stadsbeleid: lokaal produceren en consumeren (economie en ecologie), kleinschalig en kwalitatief ondernemerschap (van inwoners) in de historische/toeristische binnenstad, duurzamer toerisme ontwikkelen ...
- ▶ De samenwerking tussen het stadsbestuur (en de stadsdiensten) en een onafhankelijke 'trekker' (vzw) is een succesformule. De meerjarige samenwerkingsovereenkomst met subsidiëring gekoppeld aan doelstellingen vormt een belangrijke factor voor het slagen van de langetermijnontwikkeling. Tegelijk zorgt het voor een grote flexibiliteit en dynamiek.
- ▶ Ambachtelijke makers worden via Handmade in Brugge uitgedaagd om te vernieuwen en te experimenteren.

Dat de acties van Handmade in Brugge hun vruchten afwerpen, blijkt ook uit de cijfers:

- ▶ In 2020 telde Handmade in Brugge 75 labelhouders in tien vakgebieden. Het gaat om zelfstandige ambachtslieden, naast enkele grotere ambachtelijke ateliers en bedrijven.
- ▶ Samen waren ze in 2020 goed voor een omzet van om en bij de 29 miljoen euro. Ze stelden meer dan 200 werknemers tewerk.
- ▶ Veertig makers hebben naast een atelier ook een winkel in de stad.
- ▶ Vier labelhouders beschikken over een museum of bezoekerscentrum.
- ▶ Ook export is belangrijk door de vele nichemarkten onder de ambachten: 25 makers exporteren naar het buitenland.

<p>Wat kan uw lokale bestuur leren uit dit praktijkvoorbeeld?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Sta eens stil bij de lokale ambachten die uw stad of gemeente typeren en verken het potentieel. ▶ Ga na hoe het de betrokken vakmensen (lokale ondernemers) vandaag vergaat, welke vragen en noden er zijn, en hoe er vanuit verschillende beleidsdomeinen acties kunnen genomen worden ter versterking. ▶ Werk een meerjarenaanpak uit, en rol die vasthoudend uit. ▶ Overweeg coördinatie die verschillende beleidsdomeinen kan samenbrengen (bv. via een taskforce, een coördinatiecel, een culturele vzw met meer flexibiliteit ...) ▶ Zet in op gedeelde uitdagingen en win-winsituaties: zorg er bijvoorbeeld voor dat communicatie over de ambachtelijke ateliers/winkels tegelijk ook promotie is voor uw stad, dorp of gemeente. ▶ Bouw aan een fijne sfeer van samenwerken en netwerken tussen de lokale vakmensen en ondernemers. Zorg daarbij voor een gedeelde doelstelling en een breed draagvlak (voorbij concurrentie tussen individuele ondernemers in een lokale setting).
<p>Contactgegevens</p>	<p>Handmade in Brugge p/a De Republiek Sint-Jakobsstraat 36 8000 Brugge info@handmadeinbrugge.be</p>
<p>Links naar relevante websites</p>	<p>www.handmadeinbrugge.be</p> <p>Online stadsgids: www.handmadeinbrugge.be/publicaties/stadsgids-handmade-in-brugge</p> <p>https://immaterieelerfgoed.be/nl/kennis/handmade-in-brugge</p>

EEN BIJDRAGE VAN

Elien Doesselaere, Jorijn Neyrinck, Shana Van Hauwermeiren en Gregory Vercauteren

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Olga van Oost, FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw, Priemstraat 51, 1000 Brussel

Een samenwerking tussen FARO en Werkplaats immaterieel erfgoed

Brussel, maart 2023

ERFGOEDWIJZER

Deze bijdrage is een onderdeel van FARO's Erfgoedwijzer, een online platform boordevol praktijkkennis, kunde en inzichten over cultureel erfgoed. Tal van handige modules, praktische tools en tips bieden u informatie en inspiratie bij uw dagelijkse cultureel-erfgoed-praktijk.

Meer info: www.erfgoedwijzer.be

Dit werk is gelicenseerd onder een Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken 3.0 Unported licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0> om een kopie te zien van de licentie.